Çelebi, E. (2014) "Sokakta Yaşayanlara Yönelik Sosyal Sorumluluk Çalışmaları İçin Toplumsal Algının Belirlenmesi", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 7, Sayı 33, s. 808-815

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 33 Volume: 7 Issue: 33

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SOKAKTA YAŞAYANLARA YÖNELİK SOSYAL SORUMLULUK ÇALIŞMALARI İÇİN TOPLUMSAL ALGININ BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF SOCIAL PERCEPTION OF PEOPLE LIVING ON THE STREET FOR SOCIAL RESPONSIBILITY ACTIVITIES

Engin ÇELEBİ[•]

Öz

Bu çalışmada; Türkiye'de sokakta yaşayan insanlara yönelik toplumsal algının belirlenmesi için 100 katılımcı ile bir araştırma yapılmıştır. Toplumsal algıya göre; sokakta yaşayanlara yönelik yapılan devlet yardımları yetersizdir, sokakta yaşayan insanlar güvenilir ve hijyenik değillerdir ve sokakta yaşayan insanların ciddi sağlık sorunları vardır. Araştırma bulgularına göre, toplumun sokakta yaşayan insanlarla etkileşim kurma ve onlara yönelik yapılacak sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım istekliliği zayıftır. Toplumsal algılamaları ölçen bu araştırma sokakta yaşayan insanlar üzerine yapılacak toplumsal sosyal sorumluluk çalışmaları için bir rehber niteliği taşımayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sokakta Yaşayan İnsanlar, Evsizler, Kimsesizler, Yoksul İnsanlar, Sosyal Sorumluluk.

Abstract

In this study, a survey is conducted with 100 participants for the determination of social perception on people living on the street in Turkey. According to the social perception; The state aid is insufficient for *people living on the street*, *they* aren't safe and hygienic, and there're serious health problems of the people living on the streets. Society's willingness is weak to interact with them and to work for social responsibility activities for people *living on the street*. This study is intended to will be hand a guide for the study of social responsibility on people*living on the street.*

Keywords: People Living on the Street, *Homeless,* Underprivileged, Poorpeople, Social Responsibility.

1. GİRİŞ

Sokakta yaşayan kişiler üzerine toplumsal algılamalar kişiden kişiye değişiklik gösterebilir, yine de, genellikle sokakta yaşayanlar zayıf, güçsüz, yardıma muhtaç ve aciz olarak algılanmaktadır. Ayrıca sokakta yaşayan kişiler akıl sağlığı yerinde olmayan, madde bağımlısı, agresif ve kötü kişiler olarak da algılanabilir. Bu yüzden sokakta yaşayan kişilere yönelik yapılacak sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım ve yardımlar kişilerin algısına göre değişiklik gösterebilir. Sokakta yaşayanların sağlıklarına, akıl sağlıklarına, hijyenik faktörlere ve madde bağımlılıklarına karşı olan olumsuz algılamalar bu kişilere olan yardımlardaki isteği de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Sokakta yaşayan kişilere yönelik toplumsal algılamalar ve toplumun sokakta yaşayan kişilere yönelik sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım isteklilikleri aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranarak ölçülmüştür.

S.1: Sokakta yaşayan kişiler üzerine toplumsal algılamalar ne yöndedir?

S.2: Sokakta yaşayan kişiler üzerine oluşan algılamalar sokakta yaşayanlara yönelik yapılacak sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım istekliğini etkilemekte midir?

[•] Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Reklamcılık ve Halkla İlişkiler Bölümü.

2. EVSİZLİK VE SOKAKTA YAŞAMAK

Evsiz kişi olma tanımı gece düzenli bir ikamet adresi olmayan kimseleri kapsamaktadır. Türk Dil Kurumunun tanımına göre ise "evsiz" kişi yaşamını sokakta sürdüren kişi anlamına gelmektedir (TDK, 2014). Türkiye'de evsiz sayısı tam olarak bilinmemektedir. Ancak 2013 yılı kış ayında sadece İstanbul'da İBB 2060 kişiyi Zeytinburnu spor salonunda misafir etmiştir (İBB, 2013). Ankara AŞTİ'de ise yaklaşık 250 evsiz kişinin olduğu tahmin edilmektedir. Oysaki Başkent Ankara'da 2009 yılında açılan barınma evinde sadece 45 kişi kalabilmektedir. (TBMM, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporu, 2010: 2) Bazı STK'ların yaptığı araştırmalara göre ise bu sayı İstanbul, Ankara ve Türkiye genelinde oldukça fazladır.

Evsiz olan ancak sokakta yaşamadıkları için etrafta pek dikkat çekmeyen kişiler de vardır. Bunlar ucuz otellerde veya kiralık odalarda ikamet eden, arabalarında uyuyan, işyerlerinde uyuyan, arkadaşlarının evlerinde kalanlar gibi marjinal kesimlerdir. Ancak bu marjinal kesim araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Araştırma kapsamına dahil edilenler; gece uyumak için bir sığınak veya geçici bir mesken yeri arayan insanlardır. Bu yerler genellikle kamuya açık otobüs santralleri, park bankları, köprü altları, tüneller, terk edilmiş evler gibi yerlerdirler.

2.1 Sokakta Yaşamaya Neden Olan Faktörler

Her yaştan evsiz olup sokakta yaşayan insan vardır ve her şehirde evsiz çocuk, genç, yaşlı, kadın veya erkek görülebilir. Evsiz kalmanın en önemli nedenlerinden biri ekonomik sebepler, işsiz kalma ve maddi açıdan yoksul olunmasıdır. "Uygun konut eksikliği ve yoksulluk gibi nedenler Amerika'da evsiz kalan kişilerin %34'ünü oluşturmaktadır" (The National Center on Family Homelessness, 2008: 1). Bu yüzden evsizlik ve yoksulluk arasında bir ilişki kurulabilir ama yine de bu kesin belirleyici bir faktör değildir. Çünkü ekonomik bir yükselişin başladığı 1990'lı yılların ortalarında dahi Amerika'da 200.000'i çocuk olmak üzere 800.000 evsiz insan vardı (Burt, 2001a: 1). Öte yandan ekonomik durgunluğun yaşandığı 2009-2010 yılları arasında ise 1,5 milyon kişinin evsiz kaldığı tahmin edilmektedir. (National Alliance to End Homelessness, 2012: 2)

Evsiz kalıp sokaklarda yaşamak bazı kişiler için geçici, bazıları için ise kalıcı bir durumdur. Ekonomik yetersizliğin yanı sıra özellikle genç insanların ailelerinden ayrılıp sokaklarda yaşamalarının nedenleri olarak fiziksel şiddet, duygusal şiddet, cinsel taciz, ihmalkarlık, yetersizlik, uyuşturucu ve/veya alkol kullanımı, duygusal veya davranışsal problemler, dışlanmışlık, ailevi problemler, istenilmeyen hamilelik gibi sebepler sıralanabilir (Youth Homelessness Strategy, 2001:10).

2.2 Sokakta Yaşayanların Sağlığı, Ruh Sağlığı ve Hijyenleri

Amerika'da yapılan araştırmalara göre ortalama ölüm yaşı 77 iken evsiz kimselerde bu yaş 47, kadınlar için ise 43'den daha azdır (Homelessness: A silent killer, 2011: 4). Yapılan bir diğer araştırmaya göre ise evsiz 4291 kişinin % 69'unun akıl hastası olmadığı, %16'sının evsiz kaldıktan sonra, %15'inin ise evsiz kalmadan önce akıl hastası olduğu sonucu çıkmıştır (Johnson ve Chamberlain,2011: 36).

Evsiz olmak ve sokaklarda yaşamak şehirler veya kırsal kesim fark etmeksizin her yerde kişileri olumsuz olarak etkiler. Sokakta yaşamak genellikle insan sağlığını, ruh sağlığını ve kişilerin hijyenini olumsuz yönde etkilemektedir. "Bazı evsiz kişilerin akıl hastası ve madde bağımlısı oldukları da gözlemlenebilen bir durumdur, şizofreni ve diğer psikolojik bozukluklar da sokakta yaşayanlar arasında görülebilen bir durum olabilmektedir (Burt, 1999, 2001b). Ruh sağlığı bozuk olan kişilerinde alkol, esrar, eroin, nikotin veya başka bir madde bağımlılığı olabilir. Depresyon veya diğer ruhsal bozuklukların intihar veya kendine zarar verme olasılığını arttırdığı da bilinmektedir. Akıl hastası veya madde bağımlılığı olan bir insanın kişisel ihtiyaçlarını veya diğer sosyal ihtiyaçlarını karşılama yeterliliği de düşüktür. Madde bağımlılığı ve ruh sağlığı bozuk olan kişiler Hiv ve Hepatit taşıyıcısı olabilirler. Sokakta yaşayanlar uyuşturucu kullanımından bulaşan, korunmasız seksten bulaşan veya diğer kan yoluyla bulaşan enfeksiyon risklerini de taşımaktadırlar. Barınaklardaki yakın temas diğer bulaşıcı hastalık taşıma

risklerini de artırmaktadır. (Kane ve diğ., 2013) Bu riskler tüm kişiler için büyük bir tehlike taşımaktadır ancak sokakta yaşayanlar için bu risk daha fazla ve karmaşık bir haldedir.

3. SOKAKTA YAŞAYANLARA YÖNELİK TUTUMLAR

Sokakta yaşayanlar toplum tarafından genellikle kirli, hırsız veya dilenci olarak görülüyor. Bu bakış açısı sokakta yaşayanları olumsuz etkileyebilmektedir. Çünkü bu bakış açısı sokakta yaşayanların topluma karşı negatif ve şiddetli bir şekilde bakmasına neden olabilmektedir.

Yaşlı insanların madde bağımlılıklarına, istismara, yoksulluğa olan geçmiş deneyimleri çocuklara veya gençlere göre daha farklı olabilmektedir. Çünkü çocukların algı ve tutumları yaşlı kişilerin algı ve tutumlarına karşı daha fazla olumludur denilebilir (Kane ve diğ., 2013). Ancak bu damgalanma durumu evsiz çocukların veya gençlerin ileride daha fazla marjinalleşmesine neden olabilmektedir.

Devlet kurumları tarafından sokakta yaşayanlara yönelik yapılan yardımlar genellikle bu kişilere 3 öğün yemek vermek, giyecek vermek ve gece uymaları için bir yatak vermektir. Sokakta yaşayanların akıl ve ruh sağlıkları için bunlar dışında bazı seçeneklerde uygulanabilmektedir.

3.1 Toplumsal Bir Sorun Olarak Sokakta Yaşayan İnsanlar

Sokakta yaşayan kişilerin davranışlarına yönelik algılamalar ve tutumlar oldukça karmaşıktır. Çoğu araştırma sokakta yaşamanın farklı ve karmaşık sosyal boyutlarının olduğunu ve sokakta yaşayan kişilerin toplumsal bir sorun olarak algılandığını ortaya koymuştur.

Günümüzde sokakta yaşayanlara yönelik yapılan sosyal hizmet yardımlarının desteklendiği gözlemlenmektedir. Yine de sokakta yaşayan kişilerin sayısındaki ciddi artışlardevam etmektedir ve bu ekonomik imkansızlıklardan ziyade sosyal bir problemdir. Çünkü sokakta yaşamanın tek belirleyici sebebi ekonomik yetersizlikler değildir ve bunun nedenleri toplumumuzda yeterince araştırılmamıştır.

Her ne kadar sokakta yaşayan insanlar makro düzeyde toplumsal çözümler gerektiren toplumsal bir sorun olarak görünse de sokakta yaşayanlara yardım etmek, özellikle de davranışsal açıdan bir duyarlılık gerektirmektedir. Çünkü sokakta yaşayanlara yardım edecek kişiler sosyal bir soruna müdahale etme davranış ve düşüncesinden uzaktırlar. Ayrıca sokakta yaşayanlara yönelik tutum ve algılamalar kişilerin yardım etme sunumunu da etkileyebilir. Sokakta yaşayanların, özellikle de çocukların, devletin sorumluluğunda olmasına rağmen neden sokaklarda yaşamaya mahkum edildikleri yeterince araştırılmamıştır. Toplumsal yönde algıları etkilemek için olası değişkenler de tespit edilmemiştir. Bu yüzden bu çalışma ile sokakta yaşayanlara yönelik toplumsal algı ölçülürken kişilere yönelik algılamaları etkileyen en önemli değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır.

4.ARAŞTIRMA

Literatür taramasının ardından sokakta yaşayanlara yönelik algıların tahminlerini ölçmek için toplam 36 maddelik (Kane ve diğ., 2013) bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçek ile sokakta yaşayanlara yönelik yapılan devlet yardımlarının yeterliliği, sokakta yaşayanların sağlık sorunları, yalnızlıkları ve korkuları, güvenilirlikleri, geçmişleri, onlarla etkileşim kurma istekliliği, barındıkları yerler, hijyenleri ve onlara yönelik yapılacak sosyal sorumluluk çalışmalarına toplumun katılım istekliliğine yönelik toplumsal algılamalar ölçülmeye çalışılmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda her bir maddenin geçerliliği incelenmiştir. Cevaplamalar için 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. (1.Kesinlikle katılıyorum, 2.Katılıyorum,3.Kararsızım,4.Katılmıyorum, 5. Kesinlikle Katılmıyorum)

Araştırmanın yapıldığı Adana ilinde ankete katılmaya gönüllü katılımcılardan 100 kişiyle anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın detaylarıyla ilgili sözlü bir açıklamadan sonra katılımcılara çalışmanın amacı ve önemi anlatılmıştır. Ankete katılanların soru ve yorumları için kendilerine yeterince zaman ayrılmıştır.

Anket çalışmasına 44 bayan ve 56 erkek dahil edilmiştir. Katılımcıların yaşları 18 ve 60 arasında değişmektedir. Ortalama yaş 26'dır. Öğrenciler katılımın %43'ünü (43) oluşturmuştur.

Katılımcılara daha önce herhangi bir sosyal sorumluluk çalışmalarına katılıp katılmadıkları sorulduğunda katılımcıların %21'i "evet, katıldım" cevabını vermiştir. Genellikle bu katılım sadece giyecek ve gıda yardımı şeklinde olmuştur.

4.1 Bulgular

Araştırma ölçeğinde kullanılan maddelerden 32 tanesi konu başlıklarına göre 8 farklı tablo halinde gösterilmiştir. Kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum maddeleri istatistiksel analizi kolaylaştırmak için birleştirilmiştir. Benzer şekilde kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum seçenekleri de yorumlamayı kolaylaştırmak için birleştirilmiştir. Veriler toplandıktan sonra cevaplara verilen yanıtlar arasındaki ilişkilerin tutarlılığını belirlemek için korelasyon sonuçlarına bakıldı ve benzer maddelerde ki cevapları arasında korelasyonları uygun olmayan kişilerin anketleri değerlendirmeye alınmadı. Örneklem yeterliliğini sağlamak ve istatistiksel analizi kolaylaştırmak için araştırma bulguları 100 anket üzerinden analiz edildi. Sonuçlar tablolar halinde gösterilmektedir.

Tablo 1:Sokakta yaşayanlara yapılan yardımlar hakkındaki algılamalar

	Katılmıyorum %	Kararsızım %	Katılıyorum %
1.Devlet sokakta yaşayan kişileri yardım almaları konusunda zorlamalıdır.	**19**	**22**	**59**
2.Eğer birisi yaşamına dikkat etmiyorsa bu onun kendi sorunu olduğunu gösterir.	**17**	**32**	**51**
3.Sokakta yaşayanların çoğu ailesi tarafından terk edilmiştir yardıma ihtiyaçları vardır.	**31**	**30**	**39**
4.Sokakta yaşayanların çoğu toplumdan ve yardım almaktan utanmaktadır.	**19**	**28**	**53**

Sokakta yaşayanlara yapılan devlet yardımlarına yönelik toplumsal algıyı ölçmek için 4 madde kullanılmıştır. Katılımcıların düşüncesine göre devlet yardımları yetersizdir ve sokakta yaşayanlara yardım için devlet kurumları daha fazla çaba gösterilmelidir. Çünkü katılımcıların algısına göre sokakta yaşayanlar yardım istemeye utanabilirler. Sorunun ailelerinden ziyade sokakta yaşayanların kendilerinden kaynaklandığını ölçen maddede ki puan yüksektir. Sokakta yaşayanların aileleri tarafından terk edilmiş olduğuna yönelik algılamalar ise değişiklik göstermektedir.

Tablo 2:Sokakta yaşayanların sağlık sorunlarına yönelik algılamalar

	Katılmıyorum %	Kararsızım %	Katılıyorum %
5.Sokakta yaşayanların çoğu bitlidir	**17**	**22**	**62**
6.Sokakta yaşayanların çoğu hepatit hastasıdır veya hepatit hastası olacaktır.	**19**	**27**	**54**
7.Sokakta yaşayanların çoğu Hiv/Aids gibi cinsel yolla bulaş ciddi bir hastalığa yakalanabilir.	**28**	**31**	**41**
8. Sokakta yaşayanların çoğunun intihar etme olasılığı yükse	**41**	**27**	**32**
9. Sokakta yaşayanların çoğu bulaşıcı hastalık riski taşımakta	**20**	**24**	**56**

Sokakta yaşayanların sağlık sorunlarına yönelik algılamalar 5 maddeden oluşmuştur. Yüksek oranlar göstermektedir ki katılımcıların algısına göre evsiz kişiler bitlidir ve hepatit hastası olma ihtimalleri yüksektir, ancak cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanmaları üzerine düşünceler kesin değildir. Diğer yöntemlerle bulaşan bulaşıcı hastalıklara yakalanabilme algılanmaları yüksektir. Araştırma bulguları göstermektedir ki katılımcılar sokakta yaşayan kişilerin karşılaşabileceği cinsel yolla bulaşan hastalıklarla alakalı yeterince bilgili değildirler. Çünkü "işsizlik, evsizlik ve benzeri ekonomik sorunlar paralı seksin artması bağlamında korunmasız cinsel ilişki düzeyinin yükselmesine ve bu kişilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riskini arttırmaktadır (Zarakolu, 2006)."

İntihar etme üzerine algılamalardaki düşünceler ise ortalama puanlar vermektedir ve kesin değildir. Ancak "çok sayıda araştırma sonucu sokakta yaşayanlarda pskiyatrik bozukluğu olduğunu ve bunun toplumda beklenenden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Psikotik bozuklukları olanların evsiz kalma süreleri daha uzundur, madde bağımlılıkları vardır ve saldırgan davranış göstermeye eğilimlidirler. Bu kişilerde kişisel bozukluklar ve depresyon da vardır ve evsiz kalmadan önce de bu davranışlarda bulunurlar, tedaviyi reddederler." (Türkcan, A., Türkcan, S. 1996)

Tablo 3: Sokakta yaşayanların korkuları ve yalnızlıklarına yönelik algılamalar

	Katılmıyorum %	Kararsızım %	Katılıyorum %
10.Sokakta yaşayanların çoğu yalnızdır.	**16**	**21**	**63**
11. Sokakta yaşayanların çoğu kendi kendisini toplumdan izole etmiştir.	**28**	**30**	**42**
12. Sokakta yaşayanların çoğu kendisini ihmal edilmiş hissetmektedir.	**27**	**32**	**41**
13. Sokakta yaşayanların çoğu sokaklardayaşamaktan korkuyor ancak başka seçeneği yok.	**11**	**18**	**71**
14.Sokakta yaşayanların çoğu ailelerindenuzaklaşmıştır.	**29**	**32**	**39**
15.Sokakta yaşayanların çoğu bir suçun kurbanı olacağında korkmaktadır.	**18**	**21**	**61**

Sokakta yaşayanların korkuları ve yalnızlıklarına yönelik algılamaları ölçmek için 6 maddeden oluşan bir ölçek kullanıldı. Sokakta yaşayanların iç dünyasına yönelik kendilerini

toplumdan izole edilmiş sayma, kendilerini ihmal edilmiş sayma ve ailelerinden uzaklaşma algılamalarına yönelik düşünceler belirsizlik göstermektedir. Ancak katılımcılılar sokakta yaşayanların kendilerini yalnız hissetmelerine, sokaklarda yaşamaktan korktuklarına ancak başka seçenekleri olmadıklarına ve suç mağduru olma olasılıklarının var olduğuna yoğun bir şekilde katılmaktadırlar.

Tablo 4: Sokakta yaşayanların güvenilirliklerine yönelik algılamalar

	Katılmıyorum	*Kararsızım*	*Katılıyorum*
***16**. Sokakta yaşayanların çoğugüvenilir değildir.*	**23**	***18***	***59***
***17**. Sokakta yaşayanların çoğu hırsızlık yapmıştır.*	***21***	***25***	***54***
***18**. Sokakta yaşayanların çoğu fırsatınıbulduğu zaman hırsızlık yapabilirler.*	***17***	***19***	***64***
***19**. Sokakta yaşayanların çoğununbir suç kaydı vardır.*	***21***	***26***	***53***
***20**. Sokakta yaşamak onların hatası değildir.*	***20***	***27***	***54***
***21**. Sokakta yaşayanlara bazen yardım eder, para veririm.*	***16***	***22***	***62***

Sokakta yaşayanların güvenilirlikleri üzerine algılamaları ölçmek için 6 madde kullanılmıştır. Aslında "sokakta yaşamak onların hatası değildir" ve "bazen onlara yardım eder para veririm" maddelerine katılımın düşük olmaması sokakta yaşayanların güvensiz olmadığı ve hırsızlık yapmayabilecekleri üzerine kesin olmayan sonuçlar da vermektedir. Yine de katılımcılar sokakta yaşayanların güvenli olmadığına, suç kayıtlarının olduğuna, daha önce hırsızlık yaptıklarına veya ileride hırsızlık yapabileceklerine inanmaktadırlar.

Tablo 5: Sokakta yaşayanların geçmişlerine yönelik algılamalar

	Katılmıyorum	*Kararsızım*	*Katılıyorum*
***22**. Sokakta yaşayanların çoğu uzun bir süredir sokakta yaşamaktadırlar.*	***20***	***59***	***21***
***23**. Sokakta yaşayanların çoğunun madde bağımlılığına yönelik u geçmişleri vardır.*	***27***	***32***	***41***
***24**. Sokakta yaşayanların çoğunun akıl sağlığı uzun süredir yerin değildir.*	***21***	***40***	***39***
***25**. Sokakta yaşayanların çoğu kendisini uzun süredir ihmal etmiş*	***15***	***17***	***68***

Sokakta yaşayanların geçmiş yaşantılarına yönelik algılamayı ölçmek için 4 madde kullanılmıştır. Sokakta yaşayanların madde bağımlılığı, akıl hastalığı gibi nedenlerden dolayı uzun süredir sokaklarda yaşadıkları üzerine algılamalar kesin değildir, katılımcılar bu yönde ki düşüncelerinde kararsızdırlar. Genel olarak puanlar ortalamanın altındaydı. Ancak "yapılan araştırmalara göre sokakta yaşayan kişilerin alkol ve/veya madde bağımlılıkları vardır, akıl sağlıkları da yerinde değildir (Burt ve diğ., 1999:24)." Katılımcılar sokakta yaşayan insanların kendilerini uzun süredir ihmal ettikleri üzerine düşüncelerde hemfikirdirler.

Tablo 6: Sokakta yaşayanlara dokunma isteğine yönelik algılamalar

	Katılmıyorum %	**Kararsızım**	**Katılıyorum**
26. Onlara dokunmak istemem	**14**	**17**	**69**
27. Eğer dokunacak olursam hemen ellerimi yıkamak isteri	**19**	**21**	**60**
28. Benden yardım istenildiğinde onları gidecekleri yerlere bırakmak için arabama alırım.	**62**	**26**	**12**

Sokakta yaşayan insanlara dokunmak ve onlarla etkileşim kurmak isteğine yönelik algılamaları ölçmek için 3 madde kullanıldı. Katılımcılar sokakta yaşayanlara dokunmaya yüksek oranda isteksizlik gösterdiler, yine yüksek oranda onları arabalarına almak da istemediklerini belirttiler. Ayrıca çoğu katılımcı fiziksel bir temastan sonra ellerini yıkamak istediğini belirtmiştir. Katılımcılar sokakta yaşayan insanlarla herhangi bir şekilde etkileşim kurmak istemiyorlar.

Tablo 7: Sokakta yaşayanların yaşadıkları yerlere yönelik algılamalar

	Katılmıyorum	*Kararsızım*	*Katılıyorum*
***29**.Çoğu terk edilmiş barınaklarda yaşamaktadır.*	***14***	***28***	***58***
***30**.Çoğu dışarıda (parkta, bankta, terminalde vb.) uyumaktadır.*	***13***	***31***	***56***

Sokakta yaşayanların barındıkları yerlere yönelik algılamalar için 2 soru sorulmuştur. Yüksek skorlar katılımcıların bu konudaki düşüncelerinin aynı olduğunu göstermektedir.

Katılımcılar sokakta yaşayanların barınmaları için terk edilmiş binalarda, parklarda ve sokaklarda bir yer aradıklarında hemfikirdirler.

Tablo 8: Sokakta yaşayanların hijyenlerine yönelik algılamalar

	Katılmıyorum %	*Kararsızım*	*Katılıyorum*
31.*Sokakta yaşayanların çoğu kirli ve yıkanmamıştır.*	***15***	***29***	***56***
32.*Sokakta yaşayanların çoğukötü kokmaktadır.*	***16***	***25***	***59***

Sokakta yaşayanların hijyenlerine yönelik algılamaları ölçmek için 2 madde kullanılmıştır. Katılımcılar sokak çocuklarının kirli olduklarına ve pis koktuklarına inanmaktadır. Bu bulgu sokakta yaşayanlar üzerine yapılan araştırmalardan çıkan yaygın bir bulgudur.

Sokakta yaşayanlara yönelik sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım isteği: Yukarıdaki bilgilere ek olarak katılımcıların sokakta yaşayanlara yardıma yönelik sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım istekleri sorulmuştur. Bu tür çalışmalara katılıma olan ilgilerinin derecesi 5'li bir skalayla ölçülmüştür. (0-ilgilenmiyorum, 1-biraz ilgiliyim, 2- orta derecede ilgiliyim, 3- cidden ilgiliyim, 4- Böyle bir çalışma tam da benim istediğim şey) Ortalama skor 1.9 olarak belirlenmiştir. (SD= 1.6, Mode = 2; Min. = 0, Max. = 4). Katılımcılara yine aynı ölçek kullanılarak küçük yaştaki evsiz çocuklarla vakit geçirmeye yönelik çalışmalara katılmaya istekli olup olmadıkları sorulduğunda ortalama 2.6 olarak çıkmıştır. (SD = 1.2, Mode = 2.5, Min. = 0, Max. = 4).

Katılımcılar küçük yaştaki evsiz çocuklara yönelik sosyal sorumluluk çalışmalarına katılmayı tercih etmektedirler. Yaşı 0-9 yaş aralığında olan çocuklarla yaşı 10-18 arası olan çocuklara yönelik sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım istekleri karşılaşıldığında katılımcılar çok yüksek bir oranda (% 78) 0-9 yaş aralığını tercih etmiştir. Ancak sokak çocukları ile bakım evindeki çocuklar karşılaştırılınca katılımcılar yüksek oranda (% 82) bakım evindeki çocuklara yönelik yardımlara katılmayı tercih etmişlerdir. Katılımcıların sosyal sorumluluk çalışmalarına yönelik yardımlara katılma istekliklerinde sokak çocuklarıyla bakım evlerinde yaşayan çocuklar arasındaki ciddi farklılıklar bulunmaktadırlar.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı sokakta yaşayan insanlara yönelik yapılacak sosyal sorumluluk çalışmalarını etkileyebilecek faktörlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Analizlerde toplumsal algıyı belirlemek için 9 değişken kullanılmıştır.

Sonuç olarak sokakta yaşayan insanlara yönelik toplumsal algıya göre; sokakta yaşayanlara yönelik yapılan devlet yardımları yetersizdir, sokakta yaşayan insanların barındıkları yerler ve hijyenleri kötüdür, ve sokakta yaşayan insanların ciddi sağlık sorunları vardır. Toplumsal algılamalara göre, sokakta yaşayan insanlar yalnızdırlar ve sokakta yaşamaktan korkmaktadırlar, güvenilir değildirler ve kötü bir geçmişleri vardır. Toplumun onlarla etkileşim kurma istekliliği ve onlara yönelik yapılacak sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım istekliliği ise zayıftır.

Sokakta yaşayanlara yönelik toplumsal algının değiştirilmesinin ve toplumun sosyal sorumluluk çalışmalarına katılım istekliliğinin arttırılmasının en iyi yöntemi bilinçlendirme ve aydınlatma çalışmalarından geçmektedir. Bu yüzden STK'ların ve kamu kurumlarının toplumu bilinçlendirme ve aydınlatma çalışmalarına ağırlık veren eğitim çalışmaları yapmaları gerekmektedir. Yapılacak bu çalışmalarda halkla ilişkiler araç ve yöntemlerinin etkili bir şekilde kullanılmasının gerekliliği oldukça önemlidir.Sadece belirli bir spesifik grubun değil tüm toplumun hedef alınması gereken bu tür çalışmalarda kitle iletişim araçlarının kullanılması adeta mecburidir. Çünkü yapılacak çalışmaların medyada daha sık yer alması verilecek desteğin artmasına imkan sağlayacaktır.

STK'nın faaliyet gösterilen bölgelerde mutlaka kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapmalarına ihtiyaç vardır. Bunu yaparken de kamuoyunca destek olunması için akla gelen ilk çevreci STK olmak amacı taşıyan kuruluşlar kendi kurumsal çıkarlarından çok kamuoyunun çıkarlarını gözetmelidirler ve yardımlaşma/dayanışma içinde olmalı hatta belirli bir ortak

platformda buluşmalıdırlar. Ayrıca sokakta yaşayan insanlara yönelik desteğin sadece düşünce olarak değil eylemlere yönelikte olması gerektiği tartışılmaz bir gerçektir.

Hem mevcut sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik hem de geliştirme politikalarına yönelik çalışmalar yapan STK'ların ve Kamu kurumlarının, sorun saptama aşamasını sadece vatandaşlardan gelen şikayetlere göre veya sokakta yaşayan insanların başvurularına göre belirlememesi, bunları erken teşhis etmek için kendi araştırma merkezlerini kurması gerekmektedir.

Sokakta yaşayan insanlar sorununun ortadan kaldırılmasına ve oluşabilecek yeni sorunları önleyebilmek için, özellikle benzer sorunların üstesinden gelmiş, gelişmiş olarak lanse edilen ülkelerden her türlü bilgi paylaşımı ve tecrübelerinin aktarılmasının sağlatılması gerekmektedir.

Tüm çalışmaların olduğu gibi bu çalışmanın da sınırlılıkları vardır. İyi bir örneklem olması için farklı yaşlardan ve eğitim seviyelerinden kişilerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Yine de bu çalışmanın sadece Adana ilinde yapıldığını ve 100 kişilik bir katılımcı grup ile gerçekleştirildiğini belirtmek gerekmektedir. Ancak Türkiye'nin her bölgesi benzer bir yapıya sahip değildir. Bu yüzden, sokakta yaşayanlara yönelik toplumsal algının daha iyi anlaşılması için gelecek araştırmaların daha büyük bir örneklem ile farklı bölgelerde ve eğitim, yaş, cinsiyet, kültür, gelir düzeyi gibi değişik faktörleri de göz önünde bulundurarak yapılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

BURT, M.R., ARON, L.Y., DOUGLAS, T., VALENTE, J., LEE, E. & IWEN, B. (1999). *"Homelessness: Programs andthe People TheyServe,* Washington: TheUrban Institutepublishe.

BURT, M.R. (2001a). *WhatWillItTakeToEndHomelessness?*, Washington: TheUrban Institutepublishes,

BURT, M.R. (2001b). *Homeless, Families, Singles, andOthers: FindingFromthe 1996 NationalSurvey of HomelessAsistance Providers andClients,* The Urban Institutepublishes, HousingPolicyDebate

JOHNSON, G. & CHAMBERLAIN, C. (2011). "AretheHomelessMentallyIll?", *AustralianJournal of SocialIssues Vol.46 No.1*

HOMELESSNESS: A SILENT KILLER (2011) http://www.crisis.org.uk/data/files/publications/Homelessness%20 %20a%20silent%20killer.pdf E.T. 02.06.2014

İBB, Sağlık ve Sosyal Hizmetler (2013).
http://www.ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/haberler/Pages/Haber.aspx?hid=316 E.T.04.06.2014

KANE, M.N., GREEN, D. & JACOBS, R. (2013). *PerceptionsaboutHomelessEldersandCommunityResponsibility, EducationalGerontology,* Londo: Routledge,

National Alliance to end Homelessness (2012). *A Research Report On Homelessness*, HomelessnessResearchInstıtute

TBMM (2010). *İnsan Hakları Komisyonu İnceleme Raporu*, Ankara

The National Center on Family Homelessness(2008).TheCharacteristicsandNeeds Of FamiliesExperiencinghttp://www.familyhomelessness.org/media/147.pdf E.T.: 02.06.2014

Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/, E.T.:06.06.2014

TÜRKCAN, A., TÜRKCAN, S. (1996). "Psikiyatri ve evsizlik: Bir gözden geçirme çalışması", *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, İstanbul*

Youth Homelessness (2001).*Department of HealthandChildren,* Ireland: BrunswickPressLtd.

ZARAKOLU P. (2006). "*Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar*", Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı, İnfeksiyon Hastalıkları Ünitesi.